

Cambridge University Press
978-1-108-06223-7 - *Novum Testamentum Graece*: Volume 1
Edited by Constantin von Tischendorf
Frontmatter
[More information](#)

CAMBRIDGE LIBRARY COLLECTION

Books of enduring scholarly value

Religion

For centuries, scripture and theology were the focus of prodigious amounts of scholarship and publishing, dominated in the English-speaking world by the work of Protestant Christians. Enlightenment philosophy and science, anthropology, ethnology and the colonial experience all brought new perspectives, lively debates and heated controversies to the study of religion and its role in the world, many of which continue to this day. This series explores the editing and interpretation of religious texts, the history of religious ideas and institutions, and not least the encounter between religion and science.

Novum Testamentum Graece

The German biblical scholar Constantin von Tischendorf (1815–74) published his monumental eighth edition of the Greek New Testament between 1869 and 1872. Following his death, the prolegomena was compiled by colleagues and appeared between 1884 and 1894. Influenced by the pioneering scholarship of Karl Lachmann (1793–1851), who had first moved away from relying on the Textus Receptus, Tischendorf placed key emphasis on the witness of older uncial manuscripts, most notably the Codex Sinaiticus (which he rediscovered) and the Codex Vaticanus. His painstaking work laid the foundations for the creation of modern critical texts, and the vast amount of manuscript evidence he collated has ensured that this edition remains a standard work of reference for biblical scholars and textual critics. Volume 1 (1869) contains the text and critical apparatus for the Gospels.

Cambridge University Press

978-1-108-06223-7 - Novum Testamentum Graece: Volume 1

Edited by Constantin von Tischendorf

Frontmatter

[More information](#)

Cambridge University Press has long been a pioneer in the reissuing of out-of-print titles from its own backlist, producing digital reprints of books that are still sought after by scholars and students but could not be reprinted economically using traditional technology. The Cambridge Library Collection extends this activity to a wider range of books which are still of importance to researchers and professionals, either for the source material they contain, or as landmarks in the history of their academic discipline.

Drawing from the world-renowned collections in the Cambridge University Library and other partner libraries, and guided by the advice of experts in each subject area, Cambridge University Press is using state-of-the-art scanning machines in its own Printing House to capture the content of each book selected for inclusion. The files are processed to give a consistently clear, crisp image, and the books finished to the high quality standard for which the Press is recognised around the world. The latest print-on-demand technology ensures that the books will remain available indefinitely, and that orders for single or multiple copies can quickly be supplied.

The Cambridge Library Collection brings back to life books of enduring scholarly value (including out-of-copyright works originally issued by other publishers) across a wide range of disciplines in the humanities and social sciences and in science and technology.

Cambridge University Press

978-1-108-06223-7 - Novum Testamentum Graece: Volume 1

Edited by Constantin von Tischendorf

Frontmatter

[More information](#)

Novum Testamentum Graece

VOLUME 1

EDITED BY
CONSTANTIN VON TISCHENDORF

CAMBRIDGE
UNIVERSITY PRESS

Cambridge University Press

978-1-108-06223-7 - Novum Testamentum Graece: Volume 1

Edited by Constantin von Tischendorf

Frontmatter

[More information](#)

CAMBRIDGE
UNIVERSITY PRESS

University Printing House, Cambridge, CB2 8BS, United Kingdom

Published in the United States of America by Cambridge University Press, New York

Cambridge University Press is part of the University of Cambridge.

It furthers the University's mission by disseminating knowledge in the pursuit of education, learning and research at the highest international levels of excellence.

www.cambridge.org

Information on this title: www.cambridge.org/9781108062237

© in this compilation Cambridge University Press 2013

This edition first published 1869

This digitally printed version 2013

ISBN 978-1-108-06223-7 Paperback

This book reproduces the text of the original edition. The content and language reflect the beliefs, practices and terminology of their time, and have not been updated.

Cambridge University Press wishes to make clear that the book, unless originally published by Cambridge, is not being republished by, in association or collaboration with, or with the endorsement or approval of, the original publisher or its successors in title.

Cambridge University Press
978-1-108-06223-7 - Novum Testamentum Graece: Volume 1
Edited by Constantin von Tischendorf
Frontmatter
[More information](#)

NOVUM TESTAMENTUM
GRAECE.

AD ANTIQUISSIMOS TESTES DENUO RECENSUIT

APPARATUM CRITICUM OMNI STUDIO PERFECTUM

APPOSUIT

COMMENTATIONEM ISAGOGICAM

PRAETEXUIT

CONSTANTINUS TISCHENDORF.

—————
EDITIO OCTAVA CRITICA MAIOR.
—————

VOLUMEN I.

LIPSIAE
GIESECKE & DEVRIENT.
1869.

Cambridge University Press

978-1-108-06223-7 - Novum Testamentum Graece: Volume 1

Edited by Constantin von Tischendorf

Frontmatter

[More information](#)

Cambridge University Press

978-1-108-06223-7 - Novum Testamentum Graece: Volume 1

Edited by Constantin von Tischendorf

Frontmatter

[More information](#)

Postquam anno 1864 novae huius editionis initium factum est, nunc demum quinquennio post contigit ut quatuor evangelia absolverem. Quae tarditas non tantum ab operis ambitu ac difficultate excusationem habere videtur, sed etiam duas causas alias habuit. Quum enim intra hos quinque annos plura itinera bibliothecas obeundi causa faciunda vel potius repetenda erant, in Angliam, Parisios, Romam et Neapolin, Petropolin et Mosquam, tum plures libri, quos maturare debebam, edendi curam posebant, ut duo Monumentorum sacrorum ineditorum volumina, Novum Testamentum Vaticanum cum Appendice, Appendix codicum celeberrimorum Sinaitici Vaticani Alexandrini, Apocalypses apocryphae maximam partem nunc primum editae, Philonea, inedita altera, altera nunc demum recte ex vetere scriptura eruta, volumen millesimum collectionis scriptorum Britannicorum Tauchnitianae, quod inscribitur: *The New Testament: the authorised English version; with introduction and various readings from the three most celebrated Mss. of the original Greek text, brevis illa evangeliorum defensio quam inscripsi: Wann wurden unsere Evangelien verfasst, quater edita, ter conscripta, quarta Veteris Testamenti secundum LXX interpretes editio, alia. Quae intermissiones etsi fieri vix potuerunt quin ab operis aequalitate passim discederetur, tamen, id quod vehementer gaudeo, ad apparatus criticum multis modis locupletandum valuerunt. Vaticanus quidem codex, ut id inprimis dicam, longe alia atque Angeli Maii studia flagitabat ut rationi criticae satisfaceret. Aegre vero*

a *

Cambridge University Press

978-1-108-06223-7 - *Novum Testamentum Graece: Volume 1*

Edited by Constantin von Tischendorf

Frontmatter

[More information](#)

IV

illud fero, quod non statim ab initio evangelii secundum Matthaeum eadem apparatus copia adornandum duxi qua opere paullum progrediente usus sum.

Quum autem constet duabus potissimum rebus editionis librorum Novi Testamenti virtutem contineri, apparatus quem vocant critico et arte qua scriptorum sacrorum verba constituuntur, de utraque breviter dicendum erit. Et apparatus quidem non ex editione critica maiore septima, quae ineunte anno 1859 prodiit, additis passim quae vel augerent vel corrigerent in hanc transferre satis habuimus, sed de integro totus repetitis studiis confectus est. Quicquid enim testimoniorum afferendum erat, vel ex Graecis codicibus vel ex interpretibus vel ex scriptoribus antiquis, opera data est ut accuratius quam ante a quopiam factum esset perscriberetur. Illud quidem vitium omnium editionum antiquiorum, Wetstenii, Griesbachii, Schulzii, Scholzii, ex quo auctoritates non adponebantur nisi lectionibus a vulgato quem vocant textu diversis, iam editione illa septima correximus; sed praeter cetera interpretum et scriptorum adnotatio laborabat. Quae res cum eo cohaeret quod parum perspectum erat, in vera indaganda apostolorum scriptura quanta auctoritas esset antiquissimorum interpretum, inter quos Latini Syri Copti primum locum tenent. Sed de hac similibusque rebus accuratius dicemus in Prolegomenis. In praesens satis videtur ut indicetur breviter, tum qui codices quos unciales vocamus ex anno 1859 ad apparatus criticum accesserint, tum quos labores circa principales auctoritates, ut confidenter adhiberi possent, in me susceperim.

Accesserunt igitur ad codices unciales iam septimae editioni adhibitos in evangeliiis hi 18¹: \aleph (accessit longe maior horum fragmentorum pars; folia enim 12 aliis 33 aucta sunt) (ϕ : hymni ex psalterio Abrahami de Noroff) (ρ : ac-

¹ De omnibus his codicibus accuratiora vide infra.

Cambridge University Press

978-1-108-06223-7 - Novum Testamentum Graece: Volume 1

Edited by Constantin von Tischendorf

Frontmatter

[More information](#)

v

cesserunt exiguae quae ante latuerant fragmentorum partes) τ (accessit Lc 22, 20 — 23, 20) τ^b τ^c τ^d w^b w^d (w^e) Γ (accesserunt maiores evangeliorum Matthaei et Iohannis partes) Θ^b Θ^c Θ^d Θ^e Θ^f Θ^g Θ^h Ξ Π. Sequuntur ad actus κΓ (2, 44 — 3, 8, saec. VII), ρ (saec. VIII vel IX, actus fere integros continet): ad epistulas catholicas κρ (fere integras habet): ad epistulas Pauli η (ad folia 14 accedunt alia 7 ex 2 Cor. 4; Col. 3; 1 Thess. 2 et 4; Heb. 1 et 10) ν (saec. VIII vel IX, ex Gal. et Heb.) ο (saec. VI, ex 1 Cor.) ρ (epp. fere integrae) q (fragmenta papyracea saeculi fere V, ex 1 Cor.) ρ (saec. VI, fragmenta capitis 4, epistulae ad Eph.): ad apocalypsin κρ (fere integra). Iam edidimus ex totius Novi Testamenti codicibus κβϞ item ρ^aι. Ex evangeliorum codicibus ρ^bλν (folia Lond. Vat. Vind.) ο^aρ^qrw^aw^cγθ^a. Item praeparavimus ad edendum τ^b τ^c τ^d w^b Θ^b c d e f g h. Totos transscripsimus μ et Π. Accurate cum editis ipsi contulimus βγκοσux, item γλ. Reliquos (plerosque iam ante editos) ipsi examinavimus praeter z Matthaicum Dublinensem omnes. Ex reliquis autem Novi Testamenti partibus edidimus δ Claramontanum epistularum Pauli, μ fragmenta epp. Pauli ρ actus, epistulas, apocalypsin, β apocalypsin Basilianam Vaticanam; ad edendum ex apographis nostris destinavimus η actuum, γ actuum, η epp. Pauli, νοq. Praeter η actuum, κ epistularum, λ actuum et epistularum, nuper etiam ε Sangermanensem epistularum Pauli Petropoli accuratius investigavimus.

Iam ex his satis apparebit quantum proximis his decem et quod excedit annis apparatus criticus, imperfectae conlationis vitiis in editionibus Wetstenii Griesbachii Scholzii, etiam Lachmanni, refertus, et copia profecerit et fide. Cepit vero etiam alia incrementa quum ex codicibus minusculis tum maxime ex versionibus et patribus: quae quidem qui editionum criticarum usum habent libro vel perlustrando facile animadvertent. Ita testimonia codicum Latinorum, et

Cambridge University Press

978-1-108-06223-7 - *Novum Testamentum Graece: Volume 1*

Edited by Constantin von Tischendorf

Frontmatter

[More information](#)

VI

Italae et Vulgatae rationis, plenius quam ante a quopiam adlata sunt; tamen nondum ab initio operis editio I codicis Vratislaviensis in promptu erat, nec magis codex Fuldensis; item ad alteram certe evangeliorum partem evangeliarum Hierosolymitanum ex editione Veronensi haurire licebat; Armenam versionem non tantum ex eis quae Griesbachius manu sua margini editionis Wetstenianae adscripsit, sed etiam ex conlatione a Carolo Rieu in usum Tregellesii instituta sumpsimus; Aethiopicas vero lectiones auxerunt curae Thomae Pell Platt.¹ De patribus vero Graecis praeter ceteros Irenaeus, Clemens, Origenes, Hippolytus, Eusebius, Basilius, Epiphanius, Chrysostomus, Cyrillus Alexandrinus indefesso studio consulti sunt, de Latinis Tertullianus, Cyprianus, Lucifer, alii. Quemadmodum autem haec duo testimoniorum genera multo diligentius quam antea ad apparatus criticum adhibita sunt, ita longe maiorem quam usu venit in restituenda antiquissima scriptura apud nos naeta sunt auctoritatem. Quod non sine idonea caussa factum est. Satis enim plurimis exemplis perspectum est, antiquissimos interpretes cum antiquissimis Graecis codicibus nostris ita consentire, ut ex eisdem vel simillimis fontibus hausisse censendi sint. Qua in re nihil gravius est mira illa necessitudine quae inter Sinaiticum codicem et Italos testes intercedit, haud raro consensione Syri Nitriensis Curetoniani aucta. Neque enim pauca quae vel Sinaiticum vel Palatinum (Italorum e), ut hunc praeter Italos ceteros afferam, per singularem licentiam tueri suspicabare, altero ad alterum accedente ex antiquiore utrumque fonte Graeco habere probatum est.

Circumspectis autem omnibus unde historia textus quem vocant sacri percipi potest duae inprimis res ad liquidum

¹ Arabicas et Slavonicas lectiones plerasque pro ambiguitate qua laborant et exiguo quod habent pretio ab apparatu arcere maluimus.

Cambridge University Press

978-1-108-06223-7 - Novum Testamentum Graece: Volume 1

Edited by Constantin von Tischendorf

Frontmatter

[More information](#)

VII

perductae sunt. Ut enim dubitari nequit quin ipsis primis rei Christianae temporibus a sincera apostolorum scriptura multifariam discessum sit, qua quidem in re nihil improbitatis aut doli suberat, ita prudenter ac scite adhibitis antiquissimis quibus etiamnum gaudemus testibus ea librorum apostolicorum ratio, quae secundo saeculo vel maxime in usu erat, plerumque probabiliter restitui potest. Quam quidem rationem ad ipsam scripturae sacrae integritatem multo propius accedere quam libros eos qui post quintum fere saeculum per ecclesiam Byzantinam circumferebantur moxque tantum non soli propagabantur, omnes data opera intellecturos puto, nisi qui aut falsa ducti pietate consuetudinem a veritate distinguere dediderunt, aut eis quae Griesbachius Hugius Scholzius alii de recensione librorum Novi Testamenti commenti sunt etiamnum capti tenentur. Quorum utriusque ut ad veriore sententiam, ad iustiore de re critica existimationem adducantur, in Prolegomenis, quae tertium huius editionis volumen efficient, quicquid huc valet explicate et subtiliter pertractare in animo est. Nunc quidem ad eos attendi velim locos, quibus ad exiguam auctoritatem Graecam, exiguam dico testium numero, maximam vero pondere, accedente plerumque ex Italis testimonio, scripturam apostolicam conformavimus. Hoc enim saepe ita factum est ut insignis accederet probabilitatis commendatio. Neque tamen obliviscendum est, in maximo errore illos versari qui arbitrium suum anteponant auctoritati testium, non numero sed antiquitate aestimandae illi quidem, ipsos vero antiquissimos testes nostros, pro Alexandrinorum calligraphorum de sermone Graeco ignoratione, non tam suae sequi aetatis consuetudinem, quam longe antiquiora exempla fideliter quamvis vitiose repetere.

Ipsi quidem, ut repetamus quod nuper alibi diximus — in conlatione critica codicis Sinaitici etc. pag. XIII. —, dum Sinaiticum Vaticanum similesque Graecos alios paucos, con-

Cambridge University Press

978-1-108-06223-7 - Novum Testamentum Graece: Volume 1

Edited by Constantin von Tischendorf

Frontmatter

[More information](#)

VIII

sensione plerumque nonnullorum interpretum veterrimorum, inprimis Latinorum auctos, passim etiam patrum testimonio, tantum non solos ad restituendam evangelistarum et apostolorum scripturam adhibendos censemus, posthabito ingenti numero codicum posteriorum quamvis mirifice congruentium, magnopere Richardi Bentleji suffragio delectamur. Ille enim, cuius vestigiis etiam Carolus Lachmannus insistebat, quum ante hos centum et quinquaginta annos emendandis vel potius restituendis scriptorum sacrorum verbis incumberebat, eandem fere cum nobis viam ingrediendam iudicavit. Quo in negotio postquam Bentlejus, quem rursus Lachmannus sequutus est, ea ratione acquiescendum censuit quae tempore concilii Nicaeni per ecclesiam legi solebat, felicissime providente deo evenit ut nobis ad Irenaei certe tempora redire liceat.

Scriebam Lipsiae die discessus Christi ad caelos a. 1869.

Cambridge University Press

978-1-108-06223-7 - Novum Testamentum Graece: Volume 1

Edited by Constantin von Tischendorf

Frontmatter

[More information](#)

NOTANTUR INTERIM

QUAE APPARATUM CRITICUM EVANGELIORUM ADHIBITURIS
INPRIMIS NECESSARIA VIDENTUR.

- Ⓝ codex Sinaiticus Petropolitanus saeculi IV. medii Totum Novum Testamentum continet integrum. Ⓝ^a aetate vix differt ab ipso scriptore; eiusdem certe saeculi quarti est quicquid lectionum nota Ⓝ^a insignivimus. Ⓝ^b saeculi fere VI. habendus est. Praeter Matthaeum, cuius primas paginas curiosius tractavit, paucos tantum locos attigit. Ⓝ^c ineuntis fere saeculi VII. est, neque longo intervallo a Ⓝ^a (qui Ⓝ^c nobis dicitur nisi ubi ab eo Ⓝ^b discedit) distat Ⓝ^b. Edidi totum codicem quattuor voll. splendidissimis anno 1862; item Novum Testamentum Sinaiticum in communem usum anno insequenti. Cuius exemplis omnibus eodem anno exhaustis sequutum est auctumno anni 1864 (in titulo est 1865) Novum Testamentum Graece ex Sinaitico codice omnium antiquissimo, Vaticana itemque Elzeviriana lectione notata.*
- A codex Alexandrinus Musei Britannici saeculi V. eiusque fere exeuntis. Hiat in evangeliiis ab initio evangelii secundum Matthaeum usque 25, 6 *Βιβλος - ο νυμφιος*, item Ioh. 6, 50 usque 8, 52 *να - λεγει*. Edidit splendide C. G. Woide 1786. Quam editionem passim emendatam in usum vulgarem repetiit B. H. Cowper 1860.
- B codex Vaticanus num. 1209. saeculi IV. Vix differt aetate a codice Sinaitico. Evangelia continet integra; deficit vero inde ab ep. ad Hebr. 9, 14, deperditis quattuor Pauli epistulis (1 et 2 ad Tim., ad Titum, ad Philemonem) et apocalypsi. Errores editionum Angeli Maii (Romae 1857 et 1859**) plus 400 cor-

* Huic editioni accessit mense Maio huius anni Supplementum, quod inprimis ad lectiones Vaticanas pertinet.

** Maius quae erraverat tantum non omnia etiam ad editiones transiere ad exemplum Maii conformatas. Inter has nulla peior est

Cambridge University Press

978-1-108-06223-7 - Novum Testamentum Graece: Volume 1

Edited by Constantin von Tischendorf

Frontmatter

[More information](#)

x

reximus Novo Testamento Vaticano, quod anno 1867 edidimus. Quam editionem excepit medio anno 1868 Novum Testamentum Romae typis meis Sinaiticis exscriptum. Ediderunt adhibitis schedis meis anni 1866 Carolus Vercellone et Iosephus Cozza. Quo volumine (editionis totius codicis parte quinta) excusso foras dedimus ineunte anno 1869 Appendicem Novi Testamenti Vaticani, notatis tum quae nostram supplerent editionem, tum quae corrigerent Romanam.* B³ a B^{*} aetate vix differt, B³ 6 vel 7 saeculis.

- c codex Ephraemi Syri rescriptus Parisiensis saeculi V. fere medii. c² saeculi VI. videtur, c³ saeculi IX. Edidimus ad similitudinem codicis quicquid librorum Novi Testamenti continet anno 1843. Evangeliorum fragmenta haec continet: Mt I, 1—V, 15. VII, 5—XVII 26. XVIII, 28—XXII, 20. XXIII, 17—XXIV, 10. XXIV, 45—XXV, 30. XXVI, 22—XXVII, 11. 47—XXVIII, 14. Mc I, 17—VI, 31. VIII, 5—XII, 29. XIII, 19 usque finem. Lc I, 1—II, 5. II, 42—III, 21. IV, 25—VI, 4. VI, 37—VII, 16. VIII, 28—XII, 3. XIX, 42—XX, 27. XXI, 21—XXII, 19. XXIII, 25—XXIV, 7. XXIV, 46 usque finem. Ioh I, 1—41. III, 33—V, 16. VI, 38—VII, 3. VIII, 34—IX, 11. XI, 8—46. XIII, 8—XIV, 7. XVI, 21—XVIII, 36. XX, 26 usque finem. Passim vero de his nonnihil periit, ut primi versus cuiusvis libri minio scripti.
- d codex Bezae Cantabrigiensis Graecus et Latinus stichometrice scriptus, saeculi fere VI. medii. Mutilus est Mt I, 1—20. VI, 20—IX, 2. XXVII, 2—12. Ioh 1, 16—3, 26. Suppleta sunt post X. fere saec. (D^{suppl} vel^{supp}) Mt 3, 7—16. (Latine 2, 20—3, 8 suppleta IX. fere saec.) Mc 16, 15 usque finem. (Latine 16, 6 usque finem suppleta ut ante) Ioh 18, 14—20, 13. (Latine 18, 2—20, 1. suppleta ut ante.) Videntur autem supplementa Graeca (non item Latina) ex ipsis antiquissimis foliis fluxisse, inprimis quae ad Iohannis evglum pertinent.
- e codex Basileensis K IV. 35. Saeculi videtur VIII. medii. Evangelia continet integra exceptis Lc 3, 4—15. 24, 47 usque finem. Praeterea tria folia minutis litteris suppleta sunt: Lc I, 69—2, 4.

Londinensi (ex officina Teubneriana Lipsiensi), quae vitiiis innumeris vitiositatem auxit exempli Romani quod sequuta est.

* Quum fasciculi huius editionis I. et II. cum parte tertii (usque Mc 7, 22) praecessissent nostrum Vaticani codicis examen (vere anni 1866 institutum), his paginis quas evangelii praeposimus ea quae emendatione inprimis opus habebant emendata sunt. In Prolegg. vero omnia accurate indicabuntur.

Cambridge University Press

978-1-108-06223-7 - Novum Testamentum Graece: Volume 1

Edited by Constantin von Tischendorf

Frontmatter

[More information](#)

- 12, 58—13, 12, 15, 5—20. Quibus supplementis et ipsis in commentario notam ϵ dedimus.
- r^{a} codex Boreeli, nunc Rheno-Traiectinus saeculi IX. Accuratam fragmentorum quae supersunt conlationem anno 1843 H. E. Vinke edidit. Incipit Mt 9, 1 (sed 7, 6—8, 34 Wetstenii tempore nondum avulsa erant); exit Ioh 13, 34. Desunt praeterea de omnibus quattuor evv. plura quorum nonnihil Wetstenii tempore nondum desiderabatur (hinc passim apud nos est r^{wist}).
- r^{a} codex Coislilianus Parisiensis. Sunt scholia nonnulla in margine codicis Coisl. 1., qui Octateuchum cum Regum libris continet, a me inventa. Saeculi videntur ineuntis VII.
- g codex Andr. Seidelii, nunc Harlejanus 5684 Musei Britannici. Saeculi est IX vel X. Continet evangelia, sed locis multis mutilus est. Incipit Mt 6, 6. Quae in Mt Mc Lc Ioh recentior manus litteris minusculis supplevit, g^{sup} diximus.
- h codex Andr. Seidelii, nunc Hamburgensis bibliothecae publicae. Eiusdem cum codice g aetatis et rationis est. Incipit Mt 15, 30 ac passim per 4 evv. deficit.
- i codex palimpsestus Petropolitanus, septem Novi Testamenti codicum reliquias continens. Saeculi V. sunt quae ex Ioh capp. 11. 12. 15. 16. 19. ex Mt 14. 24. 25. 26. ex Mc 9. 14. supersunt. Sexti videntur quae Mt 17—19. Lc 18. Ioh 4. 5. 20. rursusque Lc 7. 24. spectant.
- r^{b} Musei Britannici num. 17,136. Fragmenta palimpsesta ex Ioh capp. 13 et 16. Saeculi certe V. Edidi in Monum. Nov. Coll. vol. II. rursusque nuper exegi edita ad ipsum codicem (In ed. VII. dixeram r^{b} .)
- k codex Cyprius Parisiensis num. 63. Quattuor evv. integra continet. Saeculi IX.
- l Parisiensis num. 62. Evv. integra continet praeter Mt 4, 22—5, 14. 28, 17 usque finem. Mc 10, 16—30. 15, 2—20. Ioh 21, 15 usque finem. Saeculi VIII. Edidi 1846 in Monumentis sacr. ined.
- x Parisiensis num. 48 (olim Francisci des Camps). Post medium saec. IX exaratum puto. Totum descripsi 1841.
- n sunt evangeliorum fragmenta in membranis purpureis argento auroque scripta. Folia 4 Londini (ex Mt et Ioh), 2 Vindobonae (ex Lc), 6 Romae (ex Mt), 33 in Patmo insula (ex Mc) adservantur. Saeculi VI. videntur. Edidi in Monumentis 1846 praeter Patmia nuper ab Ioh. Sakkelione inventa, quae Mon. novae collectionis volumine IX. sequuntur.
- o fragmenta Mosquensia ex Ioh capp. 1 et 20. saeculi IX. Edidit Matthaeius 1785 et ipse nuper ex codice descripsi.
- oa ob oc od oe of : his notis insignivimus hymnos Mariae, Zacha-

XII

- riae, Simeonis, Lc 1, 46—55. 68—79. 2, 29—32. in psalteriis inventos. ^{o^a} est Guelferbytanus, ^{o^b} Bodleianus, ^{o^c} Veronensis, ^{o^d} Turicensis, ^{o^e} Sangallensis, ^{o^f} Mosquensis. Noni saeculi videntur ^{o^a} ^{o^b} ^{o^e} ^{o^f}, sexti ^{o^c}, septimi ^{o^d}.
- ^r codex Guelferbytanus palimpsestus saec. VI. Continet fragmenta ex Mt Mc Lc Ioh. Post imperfectissimum Knittelii laborem nuper edidi in Monumentorum vol. VI.
- ^q codex Guelferbytanus palimpsestus saec. V. Sunt fragmenta Lucae et Iohannis. Post Knittelium (vide ad ^r) edidi 1860 in Monumentorum vol. III.
- ^x codex palimps Nitriensis Musei Britannici. Sunt reliquiae evangelii sec. Lucam sexto fere saeculo scripti. Edidi 1857 in Monumentorum vol. II. Quae quum nuper ad ipsam veterem scripturam denuo exigerem, nonnulla cum Tregellesio corrigenda esse vidi, alia invito Treg. confirmata sunt. Accessit vero etiam studio Guilielmi Wright nonnihil fragmentorum (ex capp. VI. VII. VIII.) quod antea nondum ex foliis Syriacis protractum erat.
- ^s codex Vaticanus num. 354. scriptus anno 949. Evv. quattuor integra habet. Birchii conlationem ipse nuper multis locis auxi et correxī.*
- ^t codex Borgianus I. collegii Romani pro propaganda fide. Sunt fragmenta Iohannis Graeca, quae versionem Sahidicam adiectam habent. Edidit Georgius Romae 1789: 6, 28—67. 7, 6—8, 31. Sed accuratius Monumentorum vol IX ipse dabo. Folium quod excepit Georgiana (usque 8, 42) non innotuit nisi ex conlatione Woidii, in qua etiam Lc 12, 15—13, 32 inventum est, unde apud nos ^{r^{wo}} dicitur. Praeterea nuper aliam partem eiusdem codicis, unde Georgius sua hausit, ipsi Romae descripsimus, quam Bradley H. Alford Cantabrigiensis primus animadverterat et in usum clarissimi fratris Henrici contulerat. Sunt autem ista, quemadmodum apud Tregellesium exhibentur, et manca et vitiosa. Ipsi in commentariis apographum nostrum sequuti sumus, quod propediem in lucem prodibit.
- ^{t^b} fragmenta sunt Petropolitana evangelii secundum Iohannem ex capp. 1. 2. 4. Et scriptura et indole ad similitudinem fragmentorum Borgianorum accedunt, etsi non ante saec. VI. scripta videntur. Idem in ea fragmenta evglīi sec. Mt (ex capp. 14 et 15) quadrat quibus notam ^{r^c} dedimus. Ex collectionibus hausimus episcopi Porphyrii. ^{r^d} vero significat reliquias evangelistarii Graeci Sahidici quas ipsi demum ex Borgianis membranīs anno 1866 eruimus, saeculi fere VII. Insunt Ioh 19, 23—27. 20, 30—31. Item, quae partim ad commentarios nondum adhibita sunt

* Hinc nonnihil supplementorum ad Mt et Mc dabimus. Vide supra.

Cambridge University Press

978-1-108-06223-7 - Novum Testamentum Graece: Volume 1

Edited by Constantin von Tischendorf

Frontmatter

[More information](#)

- sed infra excerpentur, Mt 16, 13—20. Mc 1, 3—8. 12, 35—37. Prohibent brevi in Monumentis τ^b τ^c τ^d .
- v codex est olim Nanius, nunc Venetus Marcianus. Evangelia quattuor integra saeculi IX. exeuntis vel X.
- v codex Mosquensis saeculi IX. Evangelia quattuor continet usque ad Ioh. 7, 39. Reliqua saeculo XIII. suppleta. Praeterea perierunt Mt 5, 44—6, 12 et 9, 18—10, 1.
- w^a fragmenta sunt Parisiensia evangelii sec. Lucam, capitum 9 et 10, addita codici 314, saeculi fere VIII. Edidi in Monumentis anno 1846.
- w^b codex palimpsestus Neapolitanus saeculi VIII vel IX. Legi anno 1866 quicquid fragmentorum Matthaei (ex capp. 19. 20. 21. 26), Marci (13, 21—14, 67), Lucae (3, 1—4, 20) superest.
- w^c tria folia sunt Sangallensia saeculi noni. Insunt Mc 2, 8—16. Lc 1, 20—32. 64—79. Edidi quae legere potueram anno 1860 in Monumentorum volumine III.
- w^d sunt fragmenta trium capitum (7. 8. 9.) evangelii sec. Marcum saeculo fere IX scripta, in collegio S. Trinitatis Cantabrig. a viro clarissimo Bradshaw detecta.*
- w^e sunt fragmenta pauca capitis IV. evangelii secundum Iohannem (4. 9—14), quae anno 1865, quum Oxonii versabar, ex libris collegii ad aedem Christi primus protraxit doctissimus socius eius collegii Kitchin. Sunt autem forma simillima cum fragmentis eiusdem evangelii Mosquensibus (o): et ipsa enim commentarii in evangelium Iohannis partem efficiebant. Hunc ad commentarium (non ad capita Ammonii) spectant numeri $\lambda\delta'$ - $\lambda\delta'$ singulis versibus (9—14) praepositi.**
- x codex bibliothecae universitatis Monacensis. Fragmenta sunt evangeliorum cum commentariis. Saeculi IX exeuntis vel X.
- x fragmenta evangelii sec. Ioh. (16, 3—19, 41), inter libros bibliothecae principalis Barberinae numero 225 notata. Videntur octavi saeculi. Edidi in Monumentis anno 1846.
- z codex palimpsestus Dublinensis collegii S. Trinitatis. Insunt plurimà fragmenta evangelii sec. Matth. sexto fere saeculo scripta. Edidit Ioh. Barrett anno 1801. Nuper accesserunt studia virorum clarissimorum Todd et Tregelles.
- r codex quattuor evangeliorum ex oriente a me adlatus annis 1853 et 1859. Quae prius inveneram (Lucam totum et Marci pleraque cum fragmentis Matthaei et Iohannis), ad bibliothecam Bod-

* Nonnulla per incuriam in commentariis omissa infra supplebimus.

** Vide infra supplementa ad Ioh 4, 9—14.

XIV

leianam transiere, reliqua ad bibl. Imp. Petropolitanam. Pauca de Mt desunt (ex capp. 5. 6. 7. 21. 22), de Mc 3, 35—6, 20. Subscriptus est, si recte computatio indictionum facta est, annus Christi 844.

Δ codex Sangallensis cum versione Latina interlineari (δ). Quatuor evv integra exceptis Ioh 19, 17—35. Edidit Rettig anno 1836

⊖^a codex Tischendorfianus I. bibl. univers. Lips. saeculi fere VII. Sunt fragmenta evangelii sec. Matthaicum (ex capp. 12. 13. 14. 15.) Edidi in Monumentis anno 1846, quae paucis suppleta sunt a. 1857 novae collectionis volumine II.

⊖^b fragmenta Petropolitana evangeliorum sec. Mt (capp. 22. 23.) et sec. Mc (capp. 4. 5) saeculi VI vel VII.

⊖^c fragmenta evangelii sec. Mt (21, 19—24) Petropolitana et evangelii sec. Ioh. (18, 29—35) Porphyriana. Utraque VI. saeculi videntur.

⊖^d fragmenta pauca capitis XI. evangelii sec. Lucam Petropolitana, saeculi fere VIII.

⊖^e cum fragmento ev. sec. Mt (26, 2 sqq.), ⊖^f cum fragmentis evv. sec. Mt (capp. 26. 27) et sec. Mc (capp. 1 et 2), ⊖^g cum fragmento ev. sec. Ioh (6, 13 sqq.) ex Porphyrii collectionibus accesserunt. Omnia tria eiusdem saeculi VI. videntur. Addenda sunt folia tria Graeca Arabica saeculi IX vel X, quae ad Matthaei capita 14 et 25 pertinent. Diximus ⊖^h.

Quae notis ⊖^{b c d e f g h} insignivimus, Monumentorum volumini IX. destinata sunt, prodituro illi quidem ut speramus anno 1871.

Λ codex Oxoniensis a nobis anno 1853 in oriente detectus, noni potius quam octavi saeculi. Evv. Lucae et Iohannis continet integra.

⊖ sunt fragmenta evangelii Lucae palimpsesta saeculi fere VIII, ex Zacyntho insula in bibliothecam societatis biblicae Londinensis perlata. Edidit S. P. Tregelles 1861.

π codex evangeliorum fere integer saeculi IX. Inventum Smyrnae Petropolin attuli a. 1859.

Accedunt nonnulla evangelistaria uncialibus litteris scripta. Ex his barb diximus Barberinum palimpsestum saeculi VIII, ven Venetum palimpsestum saeculi eiusdem. Utriusque fragmenta edita sunt in Monumentis meis, novae collectionis vol. I. Carpentoractense saeculi IX. diximus carp, de quo videnda sunt Anecdota mea sacr. et prof. pag. 151 sqq.

Cambridge University Press

978-1-108-06223-7 - Novum Testamentum Graece: Volume 1

Edited by Constantin von Tischendorf

Frontmatter

[More information](#)

DE ANTIQUIS VERSIONIBUS.

Italiae (factae in Africa saeculo secundo) codices sunt: a Vercellensis saec. IV. b Veronensis saec. V. c Colbertinus saec. XI. d Cantabrigiensis saec. VI. e Palatinus Vindobonensis saec. V. f Brixianus saec. VI. ff¹. et ff². codices olim Corbejenses (ff¹. nunc est Petropolitani). g¹. et g². codices Sangermanenses h Claromontanus nunc Vaticanus saec. V. i Vindobonensis V. vel VI. saec. k Bobbiensis nunc Taurinensis saec. V. l Rhedigeranus Vratislaviensis saec. fere VII. m significat Speculi quod Augustino adscribi solet lectiones (saec. fere VI.) n Sangallensis saec. V. (o fragmentum Sangallense Mc 16, 14—20. VII. fere saeculi, p fragmentum Sangallense Ioh 11, 14—44 saec. fere VIII.) q Monacensis VI. saeculi s Ambrosianus saec. fere VI.

Nonnulli ex his partes tantum evangeliorum continent, ut i k m n s; h per evangelium Matthaei tantum ratione itala utitur, per reliqua tria, quae edita non sunt, vulgata. Nullus vero praeter c codicem recentissimum ad nos integer pervenit. Editi sunt a b f per Blanchinum, c per Sabatarium, d per Kiplingium et Scrivenerum, ff¹. per Martianay et alios, h (evang. Matth. cum lacunis) per Ang. Maium, i per Alterum (sed Blanchinus iam ante Alterum contulerat, hinc i^{blan}), l per Fridericum Haase, s per Cerianum*, e et k per me. Totos edendi causa descripsi n (o p) q. Conlati tantum sunt ff². (a Sabatario et Blanchino, hinc est ff².^{sab}, ff².^{blan}) g¹. g². (üterque a Sabatario).

Vulgatae codices antiquissimi sunt am fu san for prag reg pe fos; item gat harl ing mm mt taur tol. Accedunt lectionaria flor gue lux mar mich.

aeth i. e. aethiopica ex edd. Rom. et polyglottis et P. Platt arm i. e. armenica ex edd. Uscani (1666) et Zohrabi (1789. 1805) cop i. e. memphitica ex edd. Wilkinsii et Schwartzii sah i. e. sahidica basm i. e. basmurica (et sah et basm adhibuit Schwartzius, sed sah etiam saepe ex Woidio et Müntero attulimus) syr^{ca} i. e. syriaca Curetoni ex cod. Nitriensi saec. V. syr^{sch} i. e. syriaca Peschitto ex ed. Schaafii syr^p i. e. syriaca posterior ex ed. Iosephi White syr^{br} i. e. syriaca ex evangeliaro Hierosolymitano go i. e. gothica ex ed. Loeb. et. Gabelentz fr i. e. francica (ad evang. Matthaei) ex ed. Schmelleri sax i. e. anglosaxonica (fluxit ex vulgata Latina propterea quae cum antiquioribus codicibus eius componenda est) ex ed. Benjaminini Thorpe. Raro tan-

* Idem fragmenta italiae pauca ex vetere in Lucam commentario edidit, quae ambrescr apud nos dicta sunt.

xvi

tum adhibuimus arabicas lectiones (ar arr), persicas (persp i. e. ex polyglottis, pers^{wh} i. e. ex ed. Wheloci), slavonicas (sl, sl¹⁻². etc). Videntur autem syre^u saeculi II. fere medii, syr^{sch} saec. II. exeuntis, syr^{br} saec. V., syr^p annorum 508 et 616, aegyptiaci saec. III., arm aeth go saec. IV.

PATRUM nomina pleraque per se clara erunt. Sed in Prolegomenis quicquid patrum usum spectat, accuratissime illustrabitur. Naas¹⁰⁹ i. e. Naasseni in Philosoph. Hippol. ed. princ. Item alia similia. Marc^{tert} i. e. Marcion ap Tertull., Marc^{epiph} i. e. ap. Epiphan. Chrg^{ue} i. e. Chrys. e cod. Guelf. saec. VI. Damp^{par} cod i. e. Ioh. Damasceni parallela sacra ex cod. Rupefuc. saeculi ferē 8. Eusmar²²⁶ i. e. Eus. quaest. ad Marinum apud Mai. Nov. PP. Biblioth. vol. IV.

al i. e. alii aliq i. e. aliquot vel aliquoties c. et cum significant auctoritate. Ita Gb^o c. A i. e. Griesb. omitti vult auctoritate codicis A. mu i. e. multi pm, permu i. e. permulti pler i. e. plerique pauciss i. e. paucissimi et. (cum puncto) i. e. etiam evgg vel evgl i. e. evangelistaria rell i. e. reliqui 49^{ev} etc i. e. evglstar. nr. 49. etc. min i. e. minuscule mg i. e. margo unc i. e. unciales y^{scr} etc. sunt codd. a F. H. Scrivener conlati. 2^{pe} etc. sunt codd. Petropolitani ab Ed. de Muralt conlati. cat i. e. catena

ς i. e. ed. Elzev. anni 1624. unaque ed. Rob. Steph. 1550. Quae ubi differunt, ς est Rob. Steph., ς^e Elz.

Ln i. e. Lachmanni ed. mai. 1842. 1850. Ln mecum consentit si non nominatur.

Sz i. e. Scholzii ed. 1830. 1836.

Ti i. e. ed. Tisch. anni 1859

Gb i. e. Griesb. ed. evv. 1827 (cura Dav. Schulzii). Gb^o et Gb^{oo} significant omissionem Griesbachio probabilem et valde probabilem visam; item Gb' et Gb'' lectionem a Griesbachio commendatam et valde commendatam; Gb + aliquid a Griesbachio cum aliqua dubitatione in textum receptum. Schu: i. e. Dav. Schulz. in ed. evv. Griesb. 1827. Gb et Sz consentiunt cum ς, si non nominantur. ς (= Gb Sz) i. e. ς exceptis Gb Sz.

EMENDANDA ET ADDENDA.

Mt 1, 18 ad $\bar{\omega}$ $\bar{\nu}$ et $\mu\eta\eta\sigma\tau\epsilon\upsilon\theta\epsilon\iota\sigma\eta\sigma$ locus Epiphanius est⁴²⁶ sine haer^{61,5}. Idem confirmat $\gamma\epsilon\nu\eta\sigma\iota\sigma$ et 1, 22 om $\sigma\lambda\omicron\nu$ confirmatque $\upsilon\pi\omicron$ sine $\tau\omicron\nu$, spectat et ad 1, 24 et 25 1, 25 lege B* om Mt 3, 1 cf Lc 3, 1 ubi initium evglīi Ebionitarum notatum est. 3, 16 lin. 2

scribe c³D^{supp} pro D³C^{supp}. Locus Hipp est^{theoph⁵} (non³) 5, 13
 B^{corr} εαν δ. τ. αλα 5, 22 locus Cyrilli est zach⁷⁶⁸, item ad vv. 27
 et 28. 5, 27. 31. 33. 38. 43. confirmat B* ερρεθη, B² ερρηθη 5, 31
 lin. 4 scribe praem οτι 5, 48 lin. 5 scribe ς ο εν τοις 6, 4. lin.
 penult. post (e spatio) adde an al pler. Lectionem η σου ελεημ.
 confirmat etiam Damp^{ar} 474 cod⁴ (om vero etiam ut Δ η post -νη), B
 vero η σου η ελε. habet. 6, 34 B* habet αυτης, B³ εαυτης 8, 2 adde
 ς ante ελθων 8, 3 adde ς Ln ante εκαθαρισθ. 8, 6 κυριε om et.
 Hil⁶⁴¹ 8, 27 lin. 3 dele om 9, 5 B confirmat εγειραι (non -ρε)
 9, 30 lin. 2 lege c* pro c 10, 8 lin. 3 lege cop pro ap 10, 36 B*
 οικιακοι, B³ οικιακοι 11, 4 B* ιωανει, B³ ιωανη 11, 5 lin. 1 dele Δ
 ante n; lin. 2 post Chr^{ue} adde Bas^{el} 180 11, 8 edendum erat
 (auctoritate codicis s) in textu εξηλαθε; ανθρωπον ιδειν etc contra
 ς Ln Ti εξηλθ. ιδειν; ανθρωπον etc cum testibus rell (Or hunc
 locum non affert) :: cf ad 11, 9. 11, 9 B* scripturus erat ιδειν ante
 προφητ. sed se statim correxi. 11, 23 B³ volebat η (pro μη) et
 υηρωθεισα 12, 4 D⁸⁷ προσθεσεωσ 12, 22 lin. 11 dele arm 12, 46
 B* ιστηκ. Item 13, 2. 13, 8 B* επεσεν εις, sed ipse* substituit επ.
 επι 13, 24 B^{vid} ελαλησεν pro παρεθηκην 13, 35 in textu scriben-
 dum erat δια ησαϊου του προφητου, hoc ordine 13, 30 B* κατακ.
 αυτασ 13, 40 lin. 5 lege Or^{int} 8, 870 13, 43 lin. 1 ad D etc adde
 λαμπρουσιν 14, 6—11 comparandus erat e^b, sed is ubique cum
 ς facit, nisi quod v. 11 ante ηνεγκεν add το κορασιον pariter ac 299.
 al pauc b c f ff². g¹. h (non g². l q vg) syr^{ca} cop 14, 16 lin. 2 post
 οη adde al pler etc 16, 12 lin. 5 lege των αρτων 16, 21 lin. 4 lege
 Ir pro Irt et v. 22 lin. 7 lege al om pro al m o 16, 26 etiam B*
 ανταλαγμα 17, 7 lin. 1 post it^{1er} adde vg 17, 11 ηλειασ, ς Ln Ti
 ηλιασ: ut ad 17, 10 18, 11 lin. 12 lege Lc 19, 10 18, 15 male B^{bart}
 18, 19 B confirmat συμφωνησωσιν (non -σουσιν) 18, 35 lin. 7 post
 unc¹² adde al pler 19, 6 lin. 2 lege cf ad Mc 19, 14 lin. 6 post
 unc¹⁰ adde al om^{vid} 21, 17 B* εις βηθανια 21, 33 B* εξεδετε sic
 21, 43 B* om οτι 21, 44 lin. 3 lege συνθλασθησεται 22, 17 lin. 2
 lege Mc 13, 4 22, 10 etiam B* ουσ pro οσοουσ (ita demum B³), ita ut
 ουσ in textum recipiendum videatur 22, 21 lin. 10 add finem adde
 om 22, 28 lin. 1. dele x 22, 30 lin. 13 dele l ante ra 22, 39 lin. 7
 pro unc¹¹ lege unc⁷ 22, 44 lin. 4 dele υ post m^s 24, 15 lin. 5 post
 ς^o Gb Sz adde εστωσ 26, 10 etiam B* ηργασατο 26, 14 B* αρχιτε-
 ρεισ 26, 41 textum interpunge sic: προσευχεσθε, ινα et ibidem
 pro 298 scribe 297, item ad v. 42 scribe 298 pro 299 26, 58 lege
 unc⁹ pro unc⁹ 26, 69 lin. 2 post η adde unc rell 27, 13 lin. 2
 scribendum: vide ad 27, 2 27, 35 lin. 13 ante ινα infer addit 27,
 49 lin. 22 verba και κατακεντ. in Barn⁷ om s. Habet enim και
 εξουθενησασμεν (ipse* suppl και) εμπτυσαντες pro vulgatis εξουθενη-
 σαντες και κατακεντησαντες και εμπαιξαντες 28, 15 etiam B* om τα.

xviii

Praeterea plerumque (tamen non ubique) pro α^3 scribendum est β^3 (nec Maius nec alius conlatorum quisquam viderat β^2 et α^2 distinguendos esse). Huius est *ματθαιον* in inscriptione evangelii et 9, 9 *τεσσαρακοντα* 4, 2 *ναζαρεθ* 4, 13 *τι* 7, 14 *προεφητ.* 7, 22 *εκαθαρισθη* 8, 3 *ενεβριμησατο* 9, 30 etc. Aliquoties etiam nulla correctoris β^3 ratio habita est, quemadmodum 1, 8 sq *οζιαν· οζιασ* substituit 1, 10 sq *ιωσιαν· ιωσιασ* 1, 15 *ματθαν* 9, 36 *ερωιμμενωε* etc. Quae omnia in Prolegg. indicabuntur.

Ex nostro codicis s examine ad apparatus evangelii sec. Mt haec accedunt: s 2, 9 et 10 *ειδον* 2, 23 et 4, 13 *ναζαρεθ* 3, 16, 4, 18 et 21 *ειδεν* 5, 19 *διδαξει* 5, 20 *υμων η δικαιοσυνη* 5, 23 *και εκει* 5; 27. 31. 33. 38. 43. *ερηθη* 5, 31 om *αυτου* 5, 45 *εν τοις ουρ.* 6, 6 *ταμειον* 6, 24 *δουσι* et *μαμωνα* 6, 27 *προσθειναι* 6, 21 α^2 . *περιβαλομεθα* 8, 4 *αλλα* et *μωυσησ* 8, 12 *ειδεν* 8, 20 *κλινει* 9, 9 *ειδεν* 9, 13 *αλλα* 9, 15 om *οι* et *δε* 9, 17 om *αλλα βαλλουσιν* usque *συντηρουνται* 9, 28 *ελθοντι δε αυτω* 9, 36 *ερωιμμενοι* 11, 14 *ηλιασ* 11, 21 *χωραζειν* 11, 23 *εωσ ουρανου* 12, 29 *διαρπαση* 12, 32 *οσ εαν* 12, 41 *νινευιται* 12, 46 *ειστηκεισαν* 13, 2 *ειστηκει* 13, 3 *σπειραι* 13, 13 *συνιοουσιν* 13, 14 om *η* ante *λεγουσα*, ibidem habet *ακουσητε* et *βλεψητε* 13, 15 *επιστρεψουσιν* 13, 17 *ειδον* 13, 23 *συνιων* 13, 24 *σπειραντι* 13, 28 *συλλεξομεν* 13, 56 *ταυτ. παντ.* 14, 14 *ειδεν* 15, 32 *νηστεισ* 15, 39 *ενεβη* 16, 2 et 3 *πυραζει* 16, 4 *καταλειπων* 16, 12 *αλλα* 16, 13 *καισαρειασ* 17, 3 et 4 *μωυσησ* et *μωυσει* 17, 12 *αλλα* 18, 5 *παιδ. τοιουτο εν* 18, 12 sq *ενεα* 18, 30 *αλλα* 18, 31 *εαυτων* 19, 7 et 8 *μωυσησ* 19, 9 *γαμησει* 19, 28 *καθησεσθε* 20, 3 *ειδεν* 20, 4 *και εκεινοισ* 20, 5 *ενατην* 21, 11 *ναζαρεθ* 21, 12 α^2 21, 17 *καταλιπων* 21, 23 om *Και* 22, 9 *εαν* 22, 11 *ειδεν* 22, 24 *μωυσησ* 22, 27 *εν ολη καρδια* et *εν ολη ψυχη* 23, 2 *μωυσεωσ* 23, 3 *οσα εαν* 23, 7 *ραββι* 23, 35 *εχχυνομενον* 23, 36 *παντ. ταυτ.* 24, 2 *ταυτ. παντ.* 24, 3 *ελπον* 24, 15 *βδελλυμα* 24, 21 *ουδε μη* 24, 26 *ταμειοισ* 24, 32 *εμφυη* 24, 36 *και ωρασ* 24, 49 *εσθιει δε και πινει* 25, 3 *λαμπ. αυτων* 25, 37. 38 39. 44 *ειδομεν* 26, 15 *και εγω* 26, 25 *ραββι* 26, 29 *γεννηματος* 26, 31 *διασκορηπισθησονται* 26, 35 *απαρνησωμαι* et *ομοιωσ δε και* 26, 36 *προσενξομαι* 26, 48 *εαν* 26, 49 *ραββι* 26, 58 om *απο* 26, 71 *ειδεν* 27, 32 *ευρον* 27, 42 *πιστευσωμεν* 27, 45 sq *ενατ.* 27, 46 *εγκατελιπεσ* 28, 3 *ειδα* 28, 9 α^2

Mc 1, 3—8: ad h l. addendus est τ^d . Confirmat 1, 3 *αυτου* 1, 4 *ο βαπτιζων* 1, 5 *εξεπορευετο, ιεροσολυμιται, παντες* ante *και εβαπτ.*, *υπ αυτου* ante *εν τω ιορδ. ποδαμω* (sic, ποδαμω) 1, 6 *και ην ο ιωαννης* et *εσθιων* 1, 8 *εγω* sine *μεν*, item *εν υδατι* et *εν πνευματι* 1, 6 s *ο ιωανν.* 1, 8 lin. 7 post *unc^s* adde al pler 1, 36 s confirmat *κατεδιωξεν* 1, 38 *εχχομενα*. Ibidem s *και εκει* 1, 42 lin. 9 lege ipsa pri manu 1, 44 s *αλλα* et *μωυσησ* 2, 4. 9. 11. 12 β^* ubique *κρηβαττον*, β^3 *κρηββατον*. Etiam s vv. 9. 11. 12 *κρηβαττον*, v. 4 *κρηββατον*, sed correctum *κρηβαττον* (alterum β videtur ex in-

curia intactum mansisse) 2, 9 lin. 13 post emm lege cop pro go 2, 11 et 12 s *κραβακτον* (ut ante) 2, 12 lin. 2 post unc⁹ adde al pler 2, 14 etiam s *λενι* 2, 21 lin. 13 post syr^p (?) adde *απ αυτου το πληρωμ.* 2, 26 *β^hent* errat 3, 3 *β** *χειραν* 4, 8 et 20 etiam s ter *εν* 4, 12 s *ακουσωσιν* 4, 27 *β μηκυνηται, s εγειρεται et μηκυνεται* 4, 33 s *εδυναντο*, item 5, 3 *εδυνατο* 5, 1 lin. 8 adde *sc* ante *λυα* 5, 4 etiam s *απ* pro *υπ* 5, 15 *β* non *λεγιωνα* sed *λεγεωνα* 5, 16 s *διηγ-ησ.* δε 5, 23 lin. 17 post unc⁹ adde al pler 5, 34 lin. 2 scribe (: : ut ε Mt) 5, 40 etiam s *παντας* 6, 5 lin. 1 lege *β*c* pro *βc**; ibidem *β³* pro *β²*. Etiam s *εδυν.* 6, 13 s *εξεβαλον* 6, 14 etiam s ad *την ακοην τω* 6, 23 s *εωσ ημισεοσ* 6, 31 s *αναπαυσασθε et ηκαυρ.* 7, 3 etiam *w^d* *μηνονται* 7, 8 *w^d* confirmat *βαπτισμους* etc 7, 9 *β^hentl* errat 7, 10 s *μουσησ* 7, 25 lin. 1 lege 33 pro 83 8, 22 lin. 4 post *ἄβλ* dele *ν* 8, 23 lin. 12 dele „Scriv. non indicat correctionem“, revera enim indicat 8, 27 *καισαριασ* (etiam Mt 16, 13) eadem auctoritate utitur qua similes formae quas recepimus 8, 29 lin. 6 post *ηπ* adde unc^{rell} 9, 7 *w^d* *μου ο αγαπητ. ον εξελεξαμην, ακουετε αυτου* 9, 8 etiam *w^d* *ευθεωσ.* Ibidem *w^d* *ει μη ιησουν μονον*, omissis *μεθ αυτων* 9, 12 lin. 15 sqq scribe sic: *εξουθε-* cum *ἄβλ* 69, contra ε Ln *εξουθε-* cum *αβcdx* unc¹³ al pler. Item *-νωθη* cum *ἄβcdgh* unc⁹ al pler, contra Ln *-νηθη* cum *βδλν* 2^{pe} 9, 16 lin. 2 ante cum adde *τους γραμματεισ.* Ibidem lin. 5 lege *προσ αυτους* (pro *αυτ.*) 9, 18 lin. 5 lege unc^{rell} 9, 26 lin. 5 post unc⁹ adde al omn^{vid} 9, 38 lin. ultim. lege *ουκ* pro *αυκ* 9, 42 lin. 4 post syr^{sch} adde *τουτ. των μικρ.* 9, 43 lin. 8 lege ε Ti *εισ τ. ζω. εισελθ.* 9, 49 lin. 10 post unc⁹ adde al pler 10, 29 lin. 3 ab imo post *απ* adde unc^{rell} 10, 52 lin. 6 lege *ηκολουθησεν* 15, 35 lin. 7 *ηλειαν* etiam *p* 16, 9—20 agnoscit etiam syr^{hr} 408 Pag. 407 lin. 16 scribe allusisse.

Lc 1, 62 lin. 4 dele *αυτον* 2, 12 lin. 7 pro „ε add“ lege ε (= Gb Sz) *praem* 2, 52 lin. 11 post *εθ^{br}* adde *ηλικ. και σοφ.* 3, 20 lin. 5 post *φυλακη*) adde ... ε Ln Ti *και κατεκλει.* cum *ἄβcl* etc, ut iam pag⁴⁴⁹ indicatum est 3, 23 *του ιωσηφ* confirmat etiam Resp^{orthod} 66 (ap Iust 3, 2, 90) 4, 25 lin. 9 lege *-λιωσ* pro *-λειωσ* 5, 21 lin. 6 ante cop adde *vg* 6, 28 lin. 14 lege Tert^{marc} 4, 16 6, 34 lin. 3 ad *δανει-* adde *ε²* et scribe „semel et. *ε²z*“ 6, 37 lin. 3 dele *α* 7, 32 lin. 2 ab imo dele *vg*, et lin. 4 post *g^{1.2.}* l adde *vg* 8, 54 lin. 4 post *e ll. pp.* adde: cum *αβcdgh* unc⁸ al pler *f q em sah* cop (et. cop om *εξω*) syr^{utr} *εθ^{br}* arm go 9, 23 lin. 6 scribe (Schu. 9, 35 dele „*p μου ο υιοσ*“, confirmat ille enim *ο υ. μου* 9, 57 lin. 2 dele *δ* ante *γαπ* 10, 15 lin. 11 lege *αβ³l* pro *ἄβ²l* 10, 27 lin. 6 lege *lx* pro *αx* 14, 28 lin. 4 ab imo dele *η* post *γαλ* 14, 31 lin. 3 ab imo ante *δpx* adde *αl* 17, 4 lin. 6 ab imo pro *γαλ* scribe *γαπ* 17, 30 lin. 5 pro ab scribe ad 18, 16 lin. 4 pro unc⁷ scribe unc⁸ 18, 25 lin. 3 ab imo ad *διελθεν* adde

ita Ln 18, 27 lin. 5 post ΓΔΛΠ adde unc⁹ 19, 2 lin. 3 ab imo pro και ουτος scribe και αυτος 19, 42 lin. 8 pro (A) scribe (AD) 20, 3 lin. 2 ab imo ad prorsus om ενα adde λβγον 21, 23 lin. 2 scribe ΓΔΛΠ 22, 43. 44 lin. 3 r obelos non habet, quod spectat etiam ad p. 695 lin. 16 (17) 23, 44 lin. 5 pro ΗΑC* scribe ΗΑC³.

Io h 1, 18 pag. ⁷⁴⁵ lin. 11 ab imo ante Ir^{int} adde θεος (Τιςνορ^s), item 1, 25 lin. 4 post ουτε adde cum 2, 8 lin. 3 pro unc⁹ scribe unc⁹ 2, 11 lin. 2. pro ΑΧΓ scribe ΗΧΓ 4, 7 lin. 5 lege unc⁹ 4, 9—13 w^o ubique cum ε facit exceptis his: v. 9 confirmat λεγει sine copula, item σαμαριτισ, σαμαριτιδος, σαμαριταις, et v. 13 confirmat τ̄ | 4, 40 lin. 6 dele Α ante βc 4, 51 lin. 9 ante ανηγγ. adde και 5, 14 lin. 4 ante al plu adde unc rell 5, 35 β αγαλλιαθηται 6, 23 in textu repone εδχαριστησαντος 7, 4 lin. 7 scribe ΗDΞ^r 7, 6 lin. 1 dele * post DΞ^r pag. 832 pro ε ε ε repone D D D 8, 57. etiam β* ερακ. 10, 3 lin. 5 scribe ΓΔΛΠ 13, 11 lin. 3 lege ε om cum 15, 8 lin. 2 lege ΓΔΠ pro ΓΔΔ 16, 7 lin. 3 lege Gb +

Paginae 1—2, 15—16 fasciculi primi nonnullis locis perperam exscriptis (Mt 1, 2 φαρ̄ς pro Ἰούδαν) iam tum quum fasciculus tertius foras dabatur duobus foliis emendatis compensatae sunt. Quae res propterea h. l. indicanda erat quod folia emendata non ad omnes pervenisse videntur.

Ceterum pergratum mihi fecerit si quis quod vitiose typis exscriptum viderit indicare voluerit.¹

¹ Utor hac occasione ad indicanda duo vitia in ed. mea epistolae Clementis Romani. Pro διακονιαν Append. codd. celeberr. 41, 2, 25 scribendum erat διανοιαν, et 43, 2, 7 consulta rursus imagine photographica τας τε pro τας δε legendum videtur. Praeterea pag. XIV, 1. dele quod de απαντων et παντων dictum est. Contra epist. II, 6 revera codex παντις pro eo quod edi consuevit απαντες praebet.

Cambridge University Press

978-1-108-06223-7 - Novum Testamentum Graece: Volume 1

Edited by Constantin von Tischendorf

Frontmatter

[More information](#)

NOTANTUR INTERIM

QUAE AD SIGNA APPARATUS CRITICI IN EVANGELIIS
INTELLEGENDA INPRIMIS NECESSARIA VIDENTUR.

-
κ cod. Sinait. Petrop. saec. IV med.	ω ^e cod. Sang. IX.
Α cod. Alex. Lond. saec. V.	ω ^d cod. Cantabr. IX.
Β cod. Vatic. Rom. saec. IV.	χ cod. Landish. Monac. IX—X.
ϸ cod. Ephraemi palimps. Par. V.	ϣ cod. Barb. Rom. VIII.
Δ cod. Bezae Cantabr. VI.	ζ cod. Dubl. palimps. VI.
Ε cod. Basil. VIII.	ϣ cod. Oxon. et Petrop. IX.
Ϝ cod. Boreeli Rheno-Traject. IX.	Α cod. Sangall. IX.
Ϟ ^a margo Octateuchi Coisl. VII.	Ϟ ^a cod. Tisch. Lips. VII.
ϸ cod. Seidelii Lond. IX—X.	Ϟ ^b cod. Petrop. VI.
Η cod. Seidelii Hamb. IX—X.	Ϟ ^c cod. Petrop. VI.
Ι cod. Petrop. palimps. V. VI.	Ϟ ^d cod. Petrop. VIII.
ϣ ^b (antea κ ^b) palimps. Lond. V.	Ϟ ^e cod. Porph. Petr. VI.
κ cod. Cyprius Par. IX.	Ϟ ^f cod. Porph. Petr. VI.
Λ cod. Par. VIII.	Ϟ ^g cod. Porph. Petr. VI.
Μ cod. des Camps Par. IX.	Ϟ ^b cod. Porph. Pêtr. IX.
Ν Lond. (foll. 4) Vind. (2) Vat. (6)
(Patm. 33) VI.	Α cod. Oxon. IX.
ο cod. Mosq. IX.	ζ cod. Lond. VIII.
ο ^a cod. Guelph. IX.	η cod. Petrop. IX.
ο ^b cod. Bodl. IX.	
ο ^c cod. Veron. VI.	
ο ^d cod. Turic. VII.	
ο ^e cod. Sang. IX.	
ο ^f cod. Noroff. Petrop. IX.	
Ρ cod. Guelph. palimps. VI.	
Q cod. Guelph. palimps. V.	
Ϟ cod. Nitr. palimps. Lond. VI.	
ς cod. Vat. Rom. a. 949.	
τ ^a cod. Borg. Rom. V.	
τ ^b cod. Petrop. VI.	
τ ^c cod. Porph. Petrop. VI.	
υ cod. Nan. Venet. X.	
ϕ cod. Mosc. IX.	
ω ^a cod. Par. VIII.	
ω ^b cod. palimps. Neap. VIII.	
-
- ITALAE (saec. II.) CODD.
(PLERIQUE SAEC. V. ET VI.)
- a Vercell. b Veron. c Colb. Par. d
Cantabr. e Palat. Vind. f Brix.
ff¹. Corbej. ff². Corbej. g¹. San-
germ. g². Sangerm. h Clarom. Vat.
i Vind. k Bobb. Taur. l Rhedig.
Vratisl. m Vatic. n Sangall. o
Sangall. p Sangall. q Monac.
-
- VULG. (saec. IV.) CODD.
(SAEC. VI. VII. VIII.)
- am VI. bodl. demid. em. erl. for. VI.
fos. fu. VI. gat. harl. ing. mm. mt
pe. prag. VI. reg. san. VI. taur. tol
-

Cambridge University Press

978-1-108-06223-7 - Novum Testamentum Graece: Volume 1

Edited by Constantin von Tischendorf

Frontmatter

[More information](#)

flor gue lux mar: sunt lectionaria
Latina.

VERSIONES BELIQUAE:

aeth i. e. aethiopica ex edd. Rom.
et polygl. et P. Platt.

arm i. e. armenica

arr i. e. arabicae

cop i. e. memphitica

sah i. e. sahidica

basm i. e. basmurica

syr^{cu} i. e. syriaca Curetoni e cod.

Nitr. saec. V.

syr^{sch} i. e. syriaca ex ed. Schaafii

syr^p i. e. syriaca ex ed. Whit.

syr^{hr} i. e. syr. e cod. Hierosolym.

pers^p i. e. persic. e polygl.

pers^{wh} i. e. persic. Wheloci

go i. e. gothica

fr i. e. francaica

sax i. e. anglosaxonica

sl i. e. slavonica

PATRUM nomina pleraque per se
clara erunt.

Naas¹⁰⁰ i. e. Naasseni in Philosoph.

Hippol. ed. princ. Item alia simi-

lia. Marc^{tert} i. e. Marcion ap. Ter-

tall Marc^{epib} i. e. ap. Epiphan.

Chr^{sue} i. e. Chrys. e. cod. Guelf.
s. VI.

al i. e. alii

aliq i. e. aliquot vel aliquoties

c. i. e. eum s. auctoritate. Ita Gb^o

c. A i. e. Griesb. omitti vult au-

toritate cod. A.

mu i. e. multi —

pm i. e. permulti

pler i. e. plerique

pauciss i. e. paucissimi

et. (cum puncto) i. e. etiam

evgg vel evgl i. e. evangelistaria

rell i. e. reliqui

49^{ev} etc. i. e. evglstar. nr. 49. etc.

barb i. e. evglst. Barberin. palimps.

saec. VII.

carp i. e. evglst. Carpentor. saec. IX.

ven i. e. evglst. Venet. palimps. saec.

VIII.

min i. e. minusculi

mg i. e. margo

unc i. e. unciales

y^{ser} etc. sunt codd. a F. H. Scriver-

ner conlati.

2^{pe} etc. sunt codd. Petropolitani ab

Ed. de Muralt conlati.

cat i. e. catena

ς i. e. ed. Elzev. 1624. unaque ed.

Rob. Steph. 1550. Quae ubi dif-

ferunt, ς est Rob. Steph., ς^e Elz.

Ln i. e. Lachmanni ed. mai. 1842.

1850. Ln mecum consentit si non

ipse nominatur.

Sz i. e. ed. Scholzii ed. 1830.

Ti i. e. ed. Tisch. anni 1859.

Gb i. e. Griesb. ed. Evv. 1827. Gb^o

et Gb^{oo} significant omissionem

Griesbachio probabilem et val-

de probabilem visam. Item Gb'

et Gb'' lectionem a Griesbachio

commendatam et valde commen-

datam; Gb + aliquid a Griesba-

chio eum aliqua dubitatione in

textum receptum. Schu; i. e. Dav.

Schulz. in ed. Griesb. 1827. Gb

et Sz consentiunt eum ς, si non

ipsi nominantur. ς (= Gb Sz) i. e.

ς exceptis Gb Sz.